

Michal Vašečka
Masaryk University
Masaryk Egyetem

A romák oktatása, mint a társadalmi integrációs politika
legnagyobb kihívása

A társadalmi kirekesztés - Kelet-Közép-Európa meghatározó problémája

A kisebbségek társadalmi integrációjára irányuló kisebbségi politikák és törekvések a megbuktak a kelet-közép-európai országokban, amelynek elsősorban strukturális okai vannak

Valójában, a társadalmi integráció céljainak pontos meghatározása, az alkotmányos változások nélkül továbbra is sikertelenek lesz a nemzetállam karakter megváltoztatása. Kelet-Közép-Európa országaiban el kellene kezdeni megvitatni és megoldani az ún. „rasszista paradoxont” a kisebbségi politikákban.

A társadalmi kirekesztést, mint meghatározó problémát, Szlovákia mint soknemzetiségű ország példája mutatja.

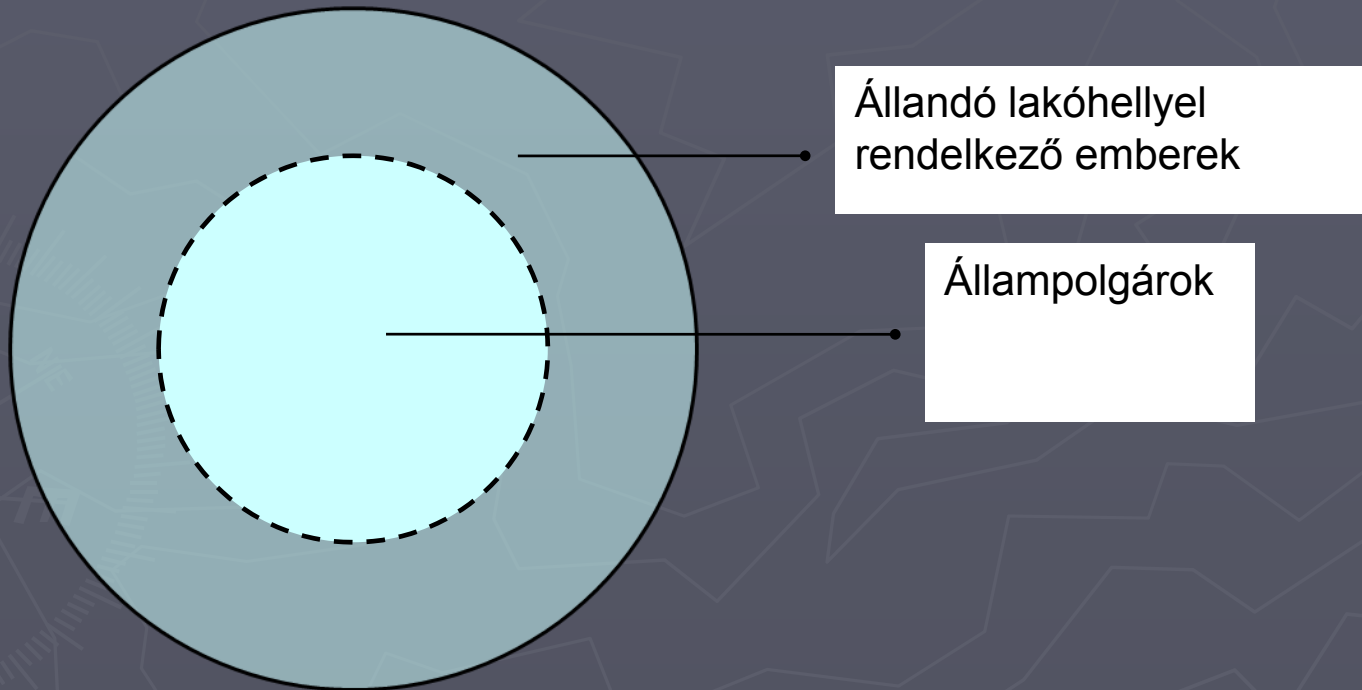
Társadalmi integráció a 21. században- mit értünk ezen?

- ▶ *„Nincs egyetlen, általánosan elfogadott definíció, elmélet vagy modell a bevándorlók társadalmi integrációjára. Értelmezése továbbra is ellentmondásos és heves viták tárgyát képezi”* (Castels, 2001).
- ▶ *„A társadalmi integráció értelmezése átláthatatlan: a kifejezést sokan használják, de a legtöbben mást értenek rajta ”* (Robinson, 1998).
- ▶ Terminológia: Társadalmi integráció? Vagy beolvasztás? Alkalmazkodás? Befogadás? Kulturalizáció? Naturalizáció?
- ▶ Egy pontos terminológia talán segítene, de két dolgot figyelembe kell vennünk:
  - ▶ 1. A társadalmi integráció végtelen folyamat, a lineáris típusú megközelítés félrevezető.
  - ▶ 2. **„Eljött a világvége, mint tudjuk”** A 20. század óta tudjuk, hogy a társadalmi integráció értelmét veszítette a globális folyamatok és a többrétegű identitástudat kialakulása miatt.

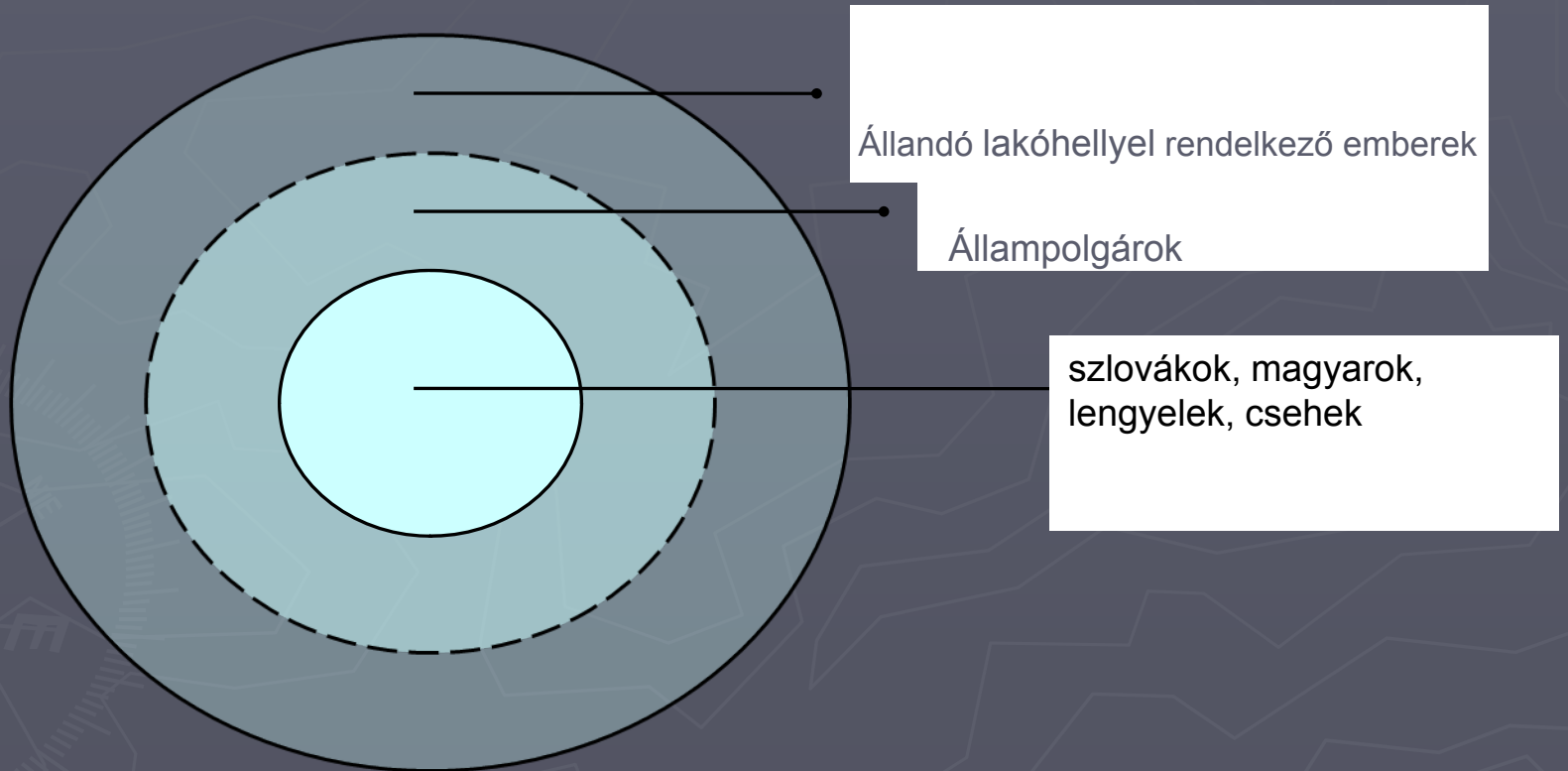
A probléma lényege... Hogyan lehet a többségi társadalom részévé válni

- ▶ A társadalmi integráció mind szociális, mind polgárjogi megközelítésben azon alapul, hogy mindenki számára biztosítani kell az esélyegyenlőséget. Társadalmi-gazdasági értelemben a migránsokat ugyanazok az esélyek illetik meg a méltóságteljes, szabad és tevékeny élethez, mint a többségi társadalmat.
- ▶ Esélyegyenlőség. Ennyi elég is?
- ▶ A társadalmi integráció akkor sikeres, ha az autonóm kisebbségek és a migránsok a többségi társadalom részévé válnak az élet minden területén – szociális, társadalmi, gazdasági, kulturális és szimbolikus értelemben egyaránt. A társadalmi integráció nem lehet sikeres abban az esetben, ha a kisebbségeknek és a migránsoknak problémáik vannak és ezek a többségi társadalomra is hatással vannak.

Többségi és kirekesztett társadalmi csoportok – ideáltipikus modell

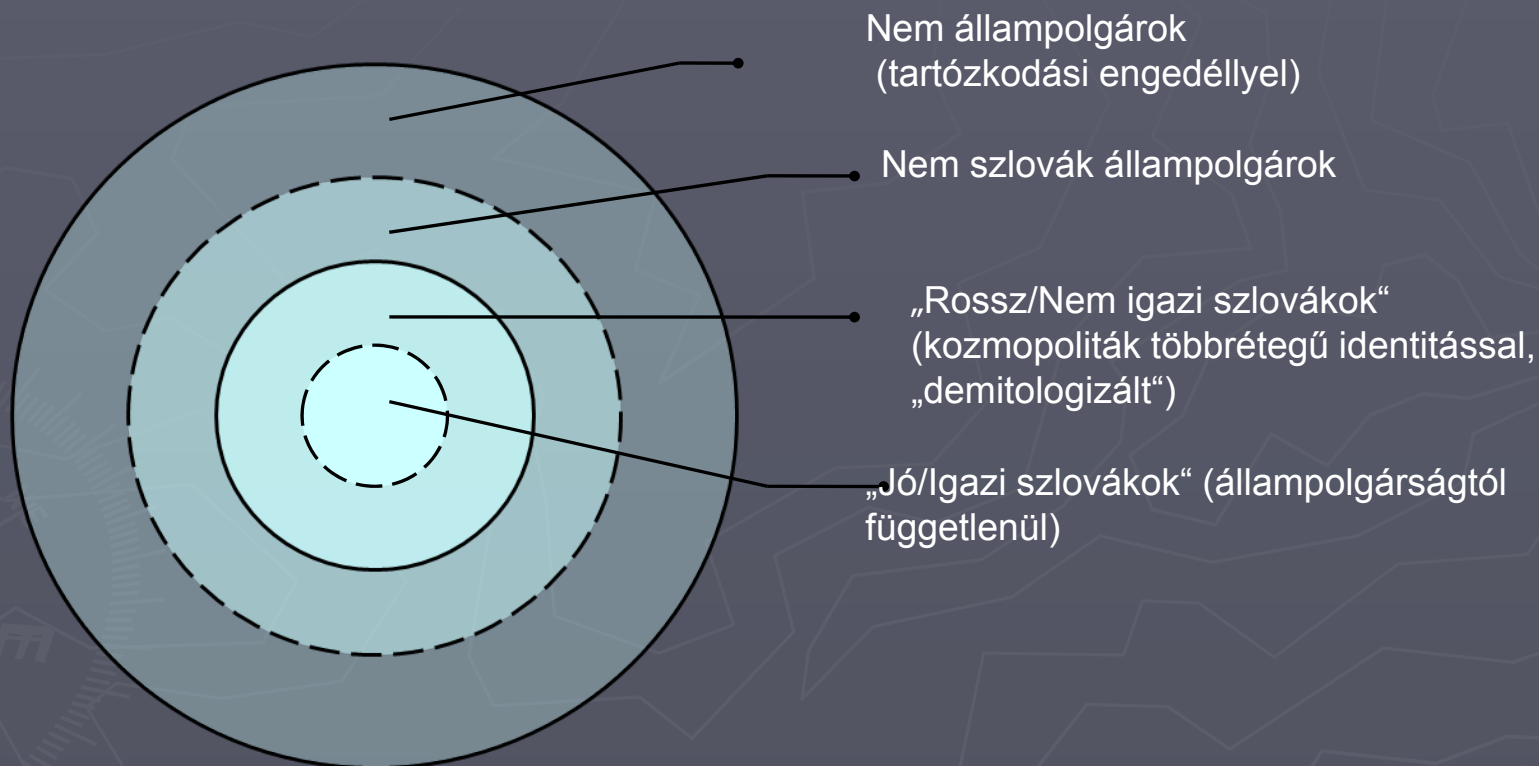
Többségi és kirekesztett társadalmi csoportok a Visegrádi Országokban – csoportfelosztás

Többségi és kirekesztett társadalmi csoportok Szlovákiában – komplex elemzés

Többségi és kirekesztett társadalmi csoportok Szlovákiában - ahogy a médiában megjelennek és ahogy a mindennapi életben megnevezik őket

Előfeltételek a többségi társadalom részévé váláshoz

- ▶ Előfeltételek a többségi társadalom részévé váláshoz:
- ▶ 1. Esélyegyenlőség (közpolitikák, egyenlő jogok)
- ▶ 2. Az etnicizálás felszámolása a közszférában;
- ▶ 3. Elmozdulás a politikai nemzet irányába;
- ▶ 4. Kulturálisan semleges állam;
- ▶ 5. Az állampolgárok közötti interakciók racionalizálása.

Nem egyértelmű célkitűzések a társadalmi integrációs politikában

Egyelőre nem teljesen világos, hogy a kormányok milyen célokhoz igazítják fontosabb intézkedéseiket, egyáltalán mi a jövőképe ezeknek a beavatkozásoknak. Minden szakpolitikának az alábbi dimenziók figyelembe vételével a teljes társadalmi integráció megvalósítására kellene fókuszálnia:

1. Kulturális integráció;
2. Társadalmi-gazdasági integráció;
3. Polgárjogi-politikai integráció.

Ezek közül a dimenziók közül az polgárjogi-politikai integráció viszonylagos sikere tapasztalható. De ez inkább néhány kisebbség asszimilációjából és így indentitásuk elvesztéséből ered, semmint a következetes közpolitika eredményéből.

Társadalmi kirekesztés

- ▶ A társadalmi kirekesztés a következőket jelenti
- 1. Elégtelen részvétel a termelési rendszerekben, a családi életben, a közösségi és politikai életben,
- 2. Elégtelen hozzáférés az alapvető emberi jogokhoz, beleértve a politikai és vallási eszmék szabad gyakorlását,
- 3. Elégtelen kulturális/nemzeti identitástudat, valamint a civil társadalmon belüli elismertség, részvétel kulturális eseményeken
- 4. szociális jogok elégtelen elosztása, vagyis az egyenlőtlen hozzáférés a szociális és egészségügyi ellátórendszerhez, az oktatáshoz, a szociális védőhálóhoz, a megfelelő lakáskörülményekhez.

Követendő alapelvek a társadalmi integrációs politikák számára

A következő alapelvek figyelembe vétele szükséges a marginalizált társadalmi csoportok teljes társadalmi integrációjához, hogy a „többségi” társadalom részévé váljanak:

A destigmatizáció alapelve

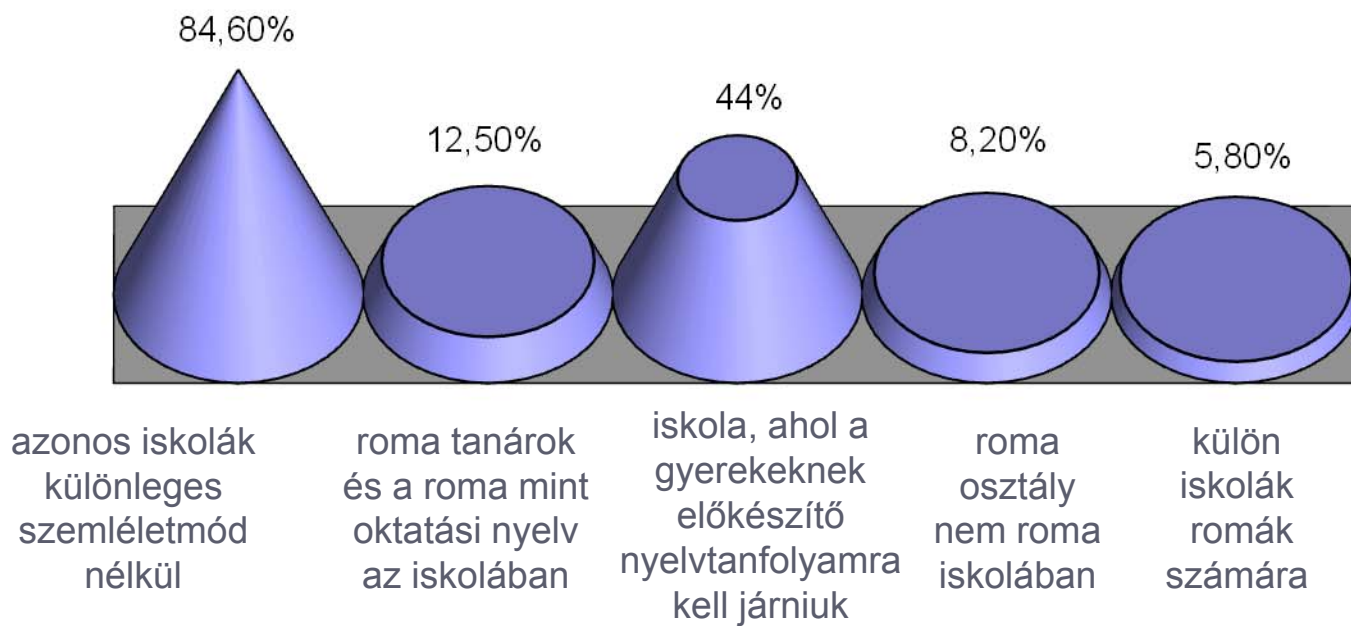
Az alapelv lehetővé teszi a szociális függőség csapdájának felszámolását. Szükség van minden egyes esetben az egyének társadalmi kirekesztés és szociális függőség szerinti értékelésére. Így ez nem engedi megerősödni azokat a sztereotípiákat, hogy a Romák csak kihasználják a szociális ellátó hálózatot.

A deszegregáció alapelve

Az alapelv lényege a roma családok és települések térbeli társadalmi szegregációjának megszüntetése. Ehhez az első fontos lépés helyi szinten a szükséges alpinfrastruktúra kiépítése és működtetése.

Az alapelv helyi szinten a szociális kohézió erősítésére vonatkozik. Ez elsősorban azt jelenti - folytatva a destigmatizációs és deszegregációs törekvéseket –, hogy a roma településeken fel kell számolni a romák társadalmi elszigeteltségét.

Hogyan biztosított az egyenlő hozzáférés az oktatáshoz a roma és nem roma gyermekek számára? /A romák véleményei alapján/

A romák érdeklődése az iskolai roma nyelvhasználatban

	Összes tantárgy	Néhány tantárgy	Nincs ilyen tantárgy	Nem tudja
Általános iskola	11%	33%	45%	11%
Középiskola	6%	23%	54%	17%
Felsőoktatás	5%	17%	54%	24%